

మాతృ మరణాల రేటు (MMR): ప్రస్తుత స్థితిగతులు

- **పురోగతి:** 1990తో పోలిస్తే 2023 నాటికి మాతృ మరణాలు దాదాపు 1/5 వంతుకు తగ్గాయి. 2000-2015 మధ్య కాలంలో ప్రభుత్వ జోక్యం, సంస్థాగత ప్రసవాల (Institutional Deliveries) పెరుగుదల వల్ల అత్యధిక క్షీణత నమోదైంది.
- **ఆందోళనకర అంశం:** 2015 నుండి ఈ పురోగతి మందగించింది. ఇప్పటికీ ప్రపంచవ్యాప్త మాతృ మరణాలలో 10% భారతదేశంలోనే సంభవిస్తున్నాయి.
- **SDG లక్ష్యం:** 2030 నాటికి MMRను ప్రతి లక్ష సజీవ జననాలకు 70 కి తగ్గించాలనేది సుస్థిర అభివృద్ధి లక్ష్యం (SDG 3.1).

ప్రధాన సవాళ్లు (CHALLENGES)

1. **వైద్యపరమైన కారణాలు:** రక్తస్రావం (Haemorrhages), ఇన్ఫెక్షన్లు మరియు రక్తపోటు సంబంధిత రుగ్మతలు (Preeclampsia) ప్రధాన మరణాలకు కారణమవుతున్నాయి.
2. **కోవిడ్-19 ప్రభావం:** మహమ్మారి సమయంలో ఫ్రంట్‌లైన్ కార్మికుల మళ్లింపు, ప్రసవాల జాప్యం మరియు ప్రసవ పూర్వ తనిఖీలు (Antenatal visits) తగ్గడం వల్ల వ్యవస్థ బలహీనపడింది.
3. **ప్రాంతీయ అసమానతలు:** దక్షిణాది రాష్ట్రాలు, గుజరాత్ మరియు మహారాష్ట్రలు SDG లక్ష్యాల దిశగా పయనిస్తుండగా... యూపీ, ఎంపీ, బీహార్, రాజస్థాన్, ఛత్తీస్‌గఢ్, ఒడిశా, జార్ఖండ్ మరియు అస్సాం రాష్ట్రాల్లో ఆరోగ్య వ్యవస్థలో భారీ అంతరాలు ఉన్నాయి.
4. **సామాజిక అంశాలు:** మహిళల్లో పోషకాహార లోపం, రక్తహీనత (Anaemia) మరియు వారి సామాజిక నిర్ణయాధికారం (Social Agency) తక్కువగా ఉండటం వల్ల ఆరోగ్య ఫలితాలు ఆశాజనకంగా లేవు.

ప్రభుత్వ కార్యక్రమాలు (GOVERNMENT INITIATIVES)

- **LaQshya (లక్ష్య):** లేబర్ రూమ్లు మరియు ఆపరేషన్ థియేటర్లలో నాణ్యమైన సంరక్షణను మెరుగుపరచడానికి ఉద్దేశించిన పథకం.
- **Pradhan Mantri Surakshit Matritva Abhiyan (PMSMA):** గర్భిణీ స్త్రీల ఆరోగ్యాన్ని ట్రాక్ చేయడంలో అంగన్‌వాడీ కార్యకర్తల పాత్రను పెంచడం మరియు ఆన్‌లైన్ పోర్టల్స్ వినియోగాన్ని ప్రోత్సహించడం.

ముగింపు - వ్యూహాత్మక మార్పులు (WAY FORWARD)

లాన్సెట్ నివేదిక ప్రకారం సమగ్ర వ్యూహం అవసరం:

- **ఆరోగ్య వ్యవస్థ బలోపేతం:** ప్రాథమిక మరియు ద్వితీయ స్థాయి ఆరోగ్య కేంద్రాల్లో సమస్యలను ముందుగానే గుర్తించి, అత్యవసర రవాణా (Ambulance), నిపుణుల లభ్యత మరియు బ్లడ్ బ్యాంక్ సౌకర్యాలను పెంచాలి.
- **సామాజిక నిర్ణాయకాలు (Social Determinants):** కేవలం మౌలిక సదుపాయాలే కాకుండా, మహిళల పోషకాహార అవసరాలను తీర్చడం మరియు సమాజంలో వారి 'సామాజిక ఏజెన్సీ' (Social Agency) లేదా నిర్ణయాధికారాన్ని పెంచడం ద్వారానే మాతృ మరణాలను అదుపు చేయవచ్చు.

- **రాష్ట్రాల పాత్ర:** 'ఆరోగ్యం' అనేది రాష్ట్ర పరిధిలోని అంశం (State Subject) కాబట్టి, స్థానిక పరిపాలనా సామర్థ్యం మరియు రాజకీయ సంకల్పంపైనే పథకాల అమలు ఆధారపడి ఉంటుంది.

ఇంధన భద్రత మరియు శిలాజ ఇంధనాల సంక్షోభం (ENERGY SECURITY & FOSSIL FUEL CRISIS)

1. ప్రస్తుత సవాలు: శిలాజ ఇంధనాలపై ఆధారపడటం (THE FOSSIL FUEL DEPENDENCY)

- **భౌగోళిక రాజకీయ అస్థిరత (Geopolitical Instability):** మధ్యప్రాచ్యంలో జరుగుతున్న యుద్ధాలు ప్రపంచ ఇంధన భద్రతను ప్రమాదంలో నెట్టాయి. చమురు, గ్యాస్ సరఫరా తగ్గడం వల్ల ధరలు పెరిగి ద్రవ్యోల్బణం (Inflation) ఏర్పడుతోంది.
- **ఆహార భద్రతపై ప్రభావం:** ఇంధన ధరల పెరుగుదల రవాణా ఖర్చులను పెంచి, ప్రపంచవ్యాప్తంగా ఆకలి సూచీని (Global Hunger) రికార్డు స్థాయికి చేర్చే ప్రమాదం ఉంది.
- **ఆసియాపై ప్రభావం:** ఆసియా దేశాలు తమకు కావాల్సిన చమురులో 40% 'స్ట్రైట్ ఆఫ్ హార్ముజ్' (Strait of Hormuz) ద్వారానే దిగుమతి చేసుకుంటున్నాయి, ఇది తీవ్రమైన భౌగోళిక రిస్క్.

2. పర్యావరణ ప్రభావం (CLIMATE IMPACT)

- శిలాజ ఇంధనాల వాడకం వల్ల భూతాపం పెరిగి మెగా తుఫానులు, కరువులు మరియు ఫ్లాష్ ఫ్లడ్స్ (ఉదా: 2025లో భారత్, నేపాల్లో సంభవించిన వరదలు) వంటి విపత్తులు సంభవిస్తున్నాయి.
- అయినప్పటికీ, ప్రపంచవ్యాప్తంగా శిలాజ ఇంధనాలకు ట్రిలియన్ల డాలర్ల సబ్సిడీలు అందుతున్నాయి, ఇది పర్యావరణ లక్ష్యాలకు విరుద్ధం.

3. పరిష్కారం: స్వచ్ఛ ఇంధన పరివర్తన (CLEAN ENERGY TRANSITION)

- **ఆర్థిక లాభం:** పునరుత్పాదక ఇంధనం (Renewable Energy) ప్రస్తుతం అన్నింటికంటే తక్కువ ఖర్చుతో కూడుకున్నది.
- **సార్వభౌమాధికారం (Sovereignty):** సౌర మరియు పవన శక్తి వంటి వనరులు భౌగోళిక రాజకీయాల మీద లేదా షిప్పింగ్ మార్గాల మీద ఆధారపడవు. ఇది దేశాలకు ఇంధన స్వయంప్రతిపత్తిని ఇస్తుంది.
- **మౌలిక సదుపాయాలు:** కేవలం ఉత్పత్తి మాత్రమే కాకుండా, ఆధునిక గ్రిడ్లు (Modern Grids) మరియు స్టోరేజ్ వ్యవస్థలను మెరుగుపరచడం అవసరం.
- **COP30 (బ్రెజిల్):** గ్రిడ్లు మరియు స్టోరేజ్ కోసం \$1 ట్రిలియన్ పెట్టుబడి పెట్టాలని నిర్ణయించారు.

4. గ్లోబల్ కోఆపరేషన్ మరియు సవాళ్లు (GLOBAL COOPERATION & CHALLENGES)

- **నిధుల కొరత:** గతేడాది క్లీన్ ఎనర్జీలోకి \$2 ట్రిలియన్ల పెట్టుబడులు వచ్చినా, అభివృద్ధి చెందుతున్న దేశాలకు అందుతున్న వాటా చాలా తక్కువ.
- **న్యాయమైన పరివర్తన (Just Transition):** శిలాజ ఇంధనాలపై ఆధారపడిన ఆర్థిక వ్యవస్థలు మరియు వర్గాలను దెబ్బతీయకుండా, వారికి ప్రత్యామ్నాయ ఉపాధిని చూపిస్తూ ఈ మార్పు జరగాలి.

- **COP31 (టర్కీ):** ఈ సంవత్సరం టర్కీలో జరగబోయే కాన్ఫరెన్స్ క్లీన్ ఎనర్జీ లక్ష్యాలను మరింత ముందుకు తీసుకెళ్లే అవకాశం ఉంది.

ముగింపు - వ్యూహాత్మక విశ్లేషణ (STRATEGIC CONCLUSION)

ప్రపంచ అస్థిరతకు పరిష్కారం శిలాజ ఇంధనాల వైపు వెళ్లడం కాదు, వాటి నుండి వేగంగా బయటపడటం. **వాతావరణ సహకారం (Climate Cooperation)** అనేది కేవలం పర్యావరణ అవసరమే కాదు, అది ప్రపంచ శాంతికి మరియు ఆర్థిక స్థిరత్వానికి ఒక మందు (Cure).

పోటీ పరీక్షల కోసం కీలక పదాలు (KEYWORDS FOR ANSWER WRITING):

- **Energy Sovereignty:** ఇంధన సార్వభౌమాధికారం.
- **Geopolitical Shocks:** భౌగోళిక రాజకీయ కుదుపులు.
- **Just Transition:** న్యాయమైన ఇంధన పరివర్తన.
- **Modern Grids & Storage:** ఆధునిక విద్యుత్ గ్రిడ్లు మరియు నిల్వ సామర్థ్యం.
- **Climate Resilience:** వాతావరణ తట్టుకోగల శక్తి.

స్తంభనయుక్త ద్రవ్యోల్పాదం (STAGFLATION) మరియు ప్రస్తుత ఇంధన సంక్షోభం

1. స్టాగ్ ఫ్లేషన్ (STAGFLATION) అంటే ఏమిటి?

'స్టాగ్నేషన్' (Stagnation - ఆర్థిక మాంద్యం/తక్కువ వృద్ధి) మరియు 'ఇన్ఫ్లేషన్' (Inflation - ధరల పెరుగుదల) అనే రెండు పదాల కలయికే **స్టాగ్ ఫ్లేషన్**.

- **లక్షణాలు:** ఆర్థిక వృద్ధి రేటు పడిపోవడం (లేదా ప్రతికూలంగా ఉండటం), నిరుద్యోగం పెరగడం మరియు అదే సమయంలో వస్తువుల ధరలు విపరీతంగా పెరగడం.
- **చారిత్రక నేపథ్యం:** 1970లలో చమురు సంక్షోభం కారణంగా అమెరికా, బ్రిటన్ వంటి దేశాలు ఈ పరిస్థితిని ఎదుర్కొన్నాయి.

2. ఇది ఎలా సంభవిస్తుంది? (సరఫరా షాక్ సిద్ధాంతం)

సాధారణంగా ధరలు పెరిగితే సరఫరా పెరుగుతుంది. కానీ '**ప్రతికూల సరఫరా షాక్**' (Negative Supply Shock) తగిలినప్పుడు:

- యుద్ధాలు లేదా ప్రకృతి విపత్తుల వల్ల ఉత్పత్తి మరియు రవాణా దెబ్బతింటాయి.
- దీనివల్ల **సరఫరా రేఖ (Supply Curve) ఎడమ వైపుకు జరుగుతుంది (Shift to the Left)**.
- ఫలితంగా వస్తువుల లభ్యత (Quantity) తగ్గి, ధరలు (Price) పెరుగుతాయి. ఇది 'స్టాగ్ ఫ్లేషన్'కు దారితీస్తుంది.

3. 2026 ఇరాన్ యుద్ధం - ముంచుకొస్తున్న ముప్పు

ప్రస్తుత ఇరాన్-ఇజ్రాయెల్ యుద్ధం 2008 లేదా 2022 నాటి సంక్షోభాల కంటే ప్రమాదకరమైనది:

- **ధర మరియు సరఫరా షాక్:** 2022 (రష్యా-ఉక్రెయిన్) కేవలం ధరల పెరుగుదలకు పరిమితం కాగా, ప్రస్తుత సంక్షోభం ఇంధన లభ్యతనే (Availability) ప్రశ్నిస్తోంది.
- **నాన్-లీనియర్ ఫలితాలు (Non-linear Outcomes):** గ్యాస్ లేదా చమురు సరఫరా ఆగిపోతే పరిశ్రమలు అకస్మాత్తుగా మూతపడతాయి. చిన్న వ్యాపారాలు ఒకసారి మూతపడితే వాటిని పునరుద్ధరించడం కష్టం.
- **భారతదేశంపై ప్రభావం:** 1970లతో పోలిస్తే నేడు భారత్ పెట్రోలియం ఉత్పత్తులపై (రసాయన ఎరువులు, LPG, ప్లాస్టిక్స్, పాలిమర్స్) ఎక్కువగా ఆధారపడుతోంది. కాబట్టి ఈ సంక్షోభం భారత ఆర్థిక వ్యవస్థపై తీవ్ర ప్రభావం చూపుతుంది.

4. దీన్ని ఎదుర్కోవడం ఎందుకు కష్టం?

సాధారణ ఆర్థిక సమస్యలకు వాడే పరిష్కారాలు స్టాగ్ ఫ్లేషన్ వద్ద విఫలమవుతాయి:

- **ద్రవ్యోల్పాణాన్ని తగ్గించడానికి** వడ్డీ రేట్లు పెంచితే, అది ఆర్థిక వృద్ధిని మరింత దెబ్బతీస్తుంది (వృద్ధి తగ్గుతుంది).
- **వృద్ధిని పెంచడానికి** ప్రభుత్వం ఖర్చులు పెంచితే (Fiscal stimulus), అది ద్రవ్యోల్పాణాన్ని మరింత పెంచుతుంది.
- **పరిష్కారం:** సాంప్రదాయ ద్రవ్య, కోశ విధానాల కంటే, విచ్చిన్నమైన సరఫరా గొలుసులను (Supply Chains) పునరుద్ధరించడం ద్వారానే దీన్ని పరిష్కరించడం సాధ్యమవుతుంది.

పోటీ పరీక్షల కోసం ముఖ్యాంశాలు (KEY POINTS FOR EXAMS):

1. **నిర్వచనం:** తక్కువ వృద్ధి + అధిక ద్రవ్యోల్పాణం + అధిక నిరుద్యోగం = స్టాగ్ ఫ్లేషన్.
2. **కారణం:** ఇది ప్రధానంగా **సరఫరా పక్ష (Supply-side)** దృగ్విషయం.
3. **స్ట్రైట్ ఆఫ్ హార్ముజ్ (Strait of Hormuz):** ప్రపంచ చమురు రవాణాలో అత్యంత కీలకమైన మార్గం. దీని మూతపడటం ప్రపంచ సరఫరా షాక్కు ప్రధాన కారణం.
4. **సవాలు:** డిమాండ్ మేనేజ్మెంట్ సాధనాలు (Interest rates) స్టాగ్ ఫ్లేషన్ను అదుపు చేయడంలో పరిమితంగా పనిచేస్తాయి.

ట్రాన్స్ జెండర్ హక్కులు: న్యాయవ్యవస్థ వరెస్ 2026 సవరణ చట్టం

1. న్యాయవ్యవస్థ దృక్పథం (JUDICIAL ARC: 2014-2025)

గత పదేళ్లుగా భారత అత్యున్నత న్యాయస్థానాలు ట్రాన్స్ జెండర్ల హక్కులను విస్తరిస్తూ, వారి **వ్యక్తిగత స్వయంప్రతిపత్తి (Personal Autonomy)** కి ప్రాధాన్యతనిచ్చాయి.

- **NALSA తీర్పు (2014):** సుప్రీంకోర్టు ట్రాన్స్జెండర్లను 'థర్డ్ జెండర్'గా గుర్తించింది. తమ లింగాన్ని తామే నిర్ణయించుకునే హక్కు (Self-identification) ప్రాథమిక హక్కు అని, ఇది ఆర్టికల్ 19(1)(a) కిందకు వస్తుందని పేర్కొంది.
- **నవతేజ్ సింగ్ జోహార్ (2018):** లైంగిక ధోరణి మరియు లింగ గుర్తింపు అనేవి వ్యక్తి యొక్క సహజ సిద్ధమైనవని స్పష్టం చేసింది.
- **వివిధ హైకోర్టుల తీర్పులు:**
 - విద్య, ఉద్యోగ ధృవీకరణ పత్రాల్లో వైద్య ధృవీకరణ (Medical Proof) లేకుండానే పేరు, లింగం మార్చుకునే హక్కును సమర్థించాయి.
 - కుటుంబం, వివాహం మరియు సహజీవనం (Live-in) హక్కులను రక్షించాయి.
 - మహిళలకు కేటాయించిన స్థానాల్లో ట్రాన్స్ మహిళలు పోటీ చేసేందుకు అనుమతించాయి.

2. 2026 సవరణ చట్టం - ప్రధాన మార్పులు (KEY DEVIATIONS)

2026 సవరణ చట్టం న్యాయవ్యవస్థ ప్రతిపాదించిన స్వీయ గుర్తింపు! సూత్రానికి విరుద్ధంగా ఉంది:

- **వైద్య బోర్డుల పునరుద్ధరణ:** స్వీయ గుర్తింపు హక్కును తొలగించి, జిల్లా మేజిస్ట్రేట్ జారీ చేసే సర్టిఫికేట్ కోసం **మెడికల్ బోర్డ్** సిఫార్సును తప్పనిసరి చేసింది.
- **సర్జరీ తప్పనిసరి:** లింగ మార్పిడి ధృవీకరణ పత్రం పొందాలంటే ఖచ్చితంగా శస్త్రచికిత్స (Surgery) చేయించుకోవాలని నిబంధన విధించింది.
- **నిర్వచనాల తొలగింపు:** 2019 చట్టంలో ఉన్న 'ట్రాన్స్-మ్యాన్', 'ట్రాన్స్-ఉమెన్', 'జెండర్ క్వీర్' వంటి వర్గీకరణలను తొలగించి, అందరినీ ఒకే 'ట్రాన్స్జెండర్' పరిధిలోకి తెచ్చింది.

3. వివాదాస్పద అంశాలు (CORE CONFLICTS)

- **పరిపాలనాపరమైన ఉదాసీనత (Omissive Discrimination):** అక్టోబర్ 2025లో 'జేన్ కౌశిక్' కేసులో సుప్రీంకోర్టు ప్రభుత్వాన్ని విమర్శించింది. ప్రభుత్వం చట్టాన్ని అమలు చేయడంలో విఫలమవ్వడం వల్ల 'నిర్లక్ష్యపూరిత వివక్ష' (Omissive Discrimination) జరుగుతోందని పేర్కొంది.
- **సంప్రదింపుల లేమి:** కోర్టు సూచించిన సలహా కమిటీని సంప్రదించకుండానే 2026 సవరణను తీసుకురావడం విమర్శలకు దారితీసింది.
- **ప్రైవసీ ఉల్లంఘన:** జెండర్ సర్టిఫికేషన్ కోసం మెడికల్ ఎగ్రామినేషన్ కోరడం అనేది వ్యక్తి గౌరవానికి మరియు గోప్యతకు (Right to Privacy) విరుద్ధమని గతంలో మద్రాస్ హైకోర్టు పేర్కొన్నప్పటికీ, కొత్త చట్టం దానిని మళ్ళీ ప్రవేశపెట్టింది.

4. ముగింపు - విశ్లేషణ (CRITICAL ANALYSIS)

న్యాయవ్యవస్థ ట్రాన్స్జెండర్ల హక్కులను '**మానవ హక్కుల**' కోణంలో చూస్తుంటే, శాసనవ్యవస్థ (Parliament) దానిని మళ్ళీ '**వైద్య మరియు పరిపాలనా నియంత్రణ**' (Medical & Administrative Control) పరిధిలోకి తీసుకురావడానికి ప్రయత్నిస్తోంది. ఇది రాజ్యాంగం కల్పించిన స్వీయ గుర్తింపు హక్కుకు భంగం కలిగించే అవకాశం ఉంది.

పోటీ పరీక్షల నోట్స్ (UPSC Value Addition):

"2026 సవరణ చట్టం రాజ్యాంగబద్ధమైన 'స్వీయ గుర్తింపు' (Self-determination) హక్కును నియంత్రించడం ద్వారా, ట్రాన్స్జెండర్ వర్గాల గౌరవప్రదమైన జీవనానికి ఆటంకంగా మారింది. ఇది కార్యనిర్వాహక వర్గం మరియు న్యాయవ్యవస్థ మధ్య ఉన్న విభిన్న దృక్పథాలను ఎత్తిచూపుతోంది."

ఆర్థెమిస్-II: మానవ సహిత చంద్ర యాత్ర (HUMAN LUNAR MISSION)

1. చారిత్రక నేపథ్యం (HISTORICAL CONTEXT)

- **తిరిగి చంద్రుడిపైకి:** 1972 నాటి అపోలో మిషన్ల తర్వాత, సుమారు 50 ఏళ్లకు పైగా కాలం తర్వాత మళ్ళీ చంద్రుడి వైపు వెళ్తున్న మొదటి మానవ సహిత మిషన్ ఇది.
- **నలుగురు వ్యోమగాములు:** ఇందులో ముగ్గురు అమెరికన్లు (రీడ్ వైస్మన్, విక్టర్ గ్రోవర్, క్రిస్టినా కోచ్) మరియు ఒక కెనడియన్ (జెరెమీ హాన్సెన్) పాల్గొంటున్నారు.

2. అపోలో-13 రికార్డు అధిగమనం (BREAKING APOLLO 13 RECORD)

- **అత్యధిక దూరం:** 1970లో అపోలో-13 వ్యోమగాములు భూమి నుండి ప్రయాణించిన గరిష్ట దూరం కంటే ఆర్థెమిస్-II వ్యోమగాములు సుమారు **4,000 మైళ్లు (6,400 కిలోమీటర్లు)** అదనంగా ప్రయాణించనున్నారు.
- **ఫిగర్-ఎయిట్ పాత్ (Figure-Eight Path):** ఈ మిషన్ చంద్రుడిపై దిగదు లేదా కక్ష్యలోకి వెళ్లదు. భూమి నుండి బయలుదేరి, చంద్రుడి వెనుక వైపు నుండి తిరిగి భూమికి వచ్చే 'ఫిగర్-8' ఆకారపు ప్రయాణ మార్గాన్ని అనుసరిస్తుంది.

3. మిషన్ యొక్క ప్రధాన లక్ష్యాలు (MISSION OBJECTIVES)

- **చంద్రుడి అవతలి వైపు పరిశీలన (Far Side of the Moon):** గత అపోలో వ్యోమగాములు చూడలేకపోయిన చంద్రుడి చీకటి భాగాన్ని లేదా అవతలి వైపును వీరు దగ్గరగా పరిశీలిస్తారు.
- **సౌర గ్రహణం:** చంద్రుడు సూర్యుడిని అడ్డుకునే సమయంలో ఏర్పడే 'కరోనా' (Corona) వంటి అరుదైన దృశ్యాలను వీరు అంతరిక్షం నుండి వీక్షిస్తారు.
- **వ్యవస్థల పరీక్ష:** రాబోయే ఆర్థెమిస్-III (చంద్రుడిపై ల్యాండింగ్) మిషన్ కోసం ఓరియన్ (Orion) వ్యోమనౌక మరియు ప్రాణరక్షణ వ్యవస్థల పనితీరును పరీక్షించడం దీని ఉద్దేశ్యం.

4. భవిష్యత్తు ప్రణాళికలు (FUTURE MOON BASE)

ఆర్థెమిస్ కార్యక్రమం యొక్క అంతిమ లక్ష్యం చంద్రుడిపై కేవలం ఒక యాత్ర చేయడం మాత్రమే కాదు, అక్కడ స్థిరమైన నివాసాన్ని ఏర్పాటు చేయడం:

- **మూన్ బేస్ (Moon Base):** ల్యాండర్లు, రోవర్లు, డ్రోన్లు మరియు మానవ నివాస యోగ్యమైన హ్యాబిటాట్స్ (Habitats) నిర్మించడం.
- **అంతరిక్ష ద్వారం:** చంద్రుడిని ఒక స్థావరంగా మార్చుకుని, భవిష్యత్తులో అంగారక గ్రహం (Mars) వంటి సుదూర అంతరిక్ష యాత్రలకు పునాది వేయడం.

పోటీ పరీక్షల కోసం ముఖ్యాంశాలు (KEY POINTS FOR COMPETITIVE EXAMS):

- **మిషన్ పేరు:** ఆర్థెమిస్-II (Artemis II).
- **అంతరిక్ష సంస్థ:** నాసా (NASA) - కెనడియన్ స్పేస్ ఏజెన్సీ (CSA) సహకారంతో.
- **వ్యోమనౌక:** ఓరియన్ (Orion).
- **రాకెట్:** స్పేస్ లాంచ్ సిస్టమ్ (SLS).
- **కీలక రికార్డు:** మానవ చరిత్రలో భూమి నుండి అత్యంత సుదూర ప్రాంతానికి చేరుకున్న వ్యోమగాములుగా వీరు నిలవబోతున్నారు.
- **లింగ సమానత్వం:** క్రీస్టినా కోచ్ చంద్రుడి పరిసరాలకు వెళ్తున్న మొదటి మహిళా వ్యోమగామిగా చరిత్ర సృష్టించనున్నారు.

అభివృద్ధి మరియు శాంతి కోసం అంతర్జాతీయ క్రీడా దినోత్సవం (IDSDP)

1. నేపథ్యం మరియు ప్రాముఖ్యత (BACKGROUND & SIGNIFICANCE)

- **తేదీ:** ప్రతి సంవత్సరం ఏప్రిల్ 6న ప్రపంచవ్యాప్తంగా నిర్వహించబడుతుంది.
- **ప్రకటన:** 2013లో ఐక్యరాజ్యసమితి సాధారణ అసెంబ్లీ (UNGA) ఈ దినోత్సవాన్ని ప్రకటించింది. 2014 నుండి అధికారికంగా అమలులోకి వచ్చింది.
- **చారిత్రక లింక్:** 1896లో ఆధునిక ఒలింపిక్ క్రీడలు ప్రారంభమైన రోజును పురస్కరించుకుని ఏప్రిల్ 6ను ఎంచుకున్నారు.

2. 2026 థీమ్ (THEME FOR 2026)

"క్రీడ: వంతెనల నిర్మాణం, అడ్డంకుల నిర్మూలన" (Sport: Building Bridges, Breaking Barriers)

ఈ థీమ్ క్రీడల ద్వారా సామాజిక ఐక్యతను పెంపొందించడం మరియు జాతి, మత, వర్గ విభేదాలను తొలగించడాన్ని నొక్కి చెబుతుంది.

3. క్రీడలు - సామాజిక అభివృద్ధి సాధనం (SPORT AS A TOOL FOR DEVELOPMENT)

క్రీడలు కేవలం వినోదం మాత్రమే కాదు, అవి ప్రపంచ శాంతికి మరియు సుస్థిర అభివృద్ధి లక్ష్యాల (SDGs) సాధనకు శక్తివంతమైన సాధనాలు:

- **సామాజిక ఐక్యత:** విభిన్న సంస్కృతుల మధ్య అవగాహన పెంచడం ద్వారా వివాదాలను పరిష్కరించడంలో 'క్రీడా దౌత్యం' (Sports Diplomacy) కీలక పాత్ర పోషిస్తుంది.

- **మానవ హక్కులు:** క్రీడలలో సమానత్వం, గౌరవం మరియు క్రమశిక్షణను పాటించడం ద్వారా మానవ హక్కుల పట్ల అవగాహన పెరుగుతుంది.
- **ఆరోగ్యం మరియు విద్య:** శారీరక దృఢత్వంతో పాటు నాయకత్వ లక్షణాలు, టీమ్ వర్క్ వంటి నైపుణ్యాలను పెంపొందిస్తుంది.

4. ఐక్యరాజ్యసమితి మరియు క్రీడలు (UN AND SPORT)

- ఐక్యరాజ్యసమితి క్రీడలను "శాంతి మరియు అభివృద్ధికి తక్కువ ఖర్చుతో కూడిన, అత్యంత ప్రభావవంతమైన సాధనం"గా గుర్తిస్తుంది.
- **SDG 2030 ఎజెండా:** సుస్థిర అభివృద్ధి లక్ష్యాల సాధనలో క్రీడలను ఒక ముఖ్యమైన 'ఎనేబ్లర్' (Enabler)గా UN ప్రకటించింది.

ముఖ్యమైన పాయింట్లు (Quick Facts):

- **IDS DP ఎప్పుడు?** - ఏప్రిల్ 6.
- **ఎవరు ప్రకటించారు?** - ఐక్యరాజ్యసమితి (UN).
- **లక్ష్యం:** సామాజిక మార్పు, అభివృద్ధి మరియు శాంతిని ప్రోత్సహించడం.

జనగణన 2027: డిజిటల్ విప్లవం మరియు బ్రాండ్ అంబాసిడర్

1. వార్తల్లో ఎందుకు ఉంది? (CONTEXT)

భారత ప్రభుత్వం అంతర్జాతీయ ఇసుక శిల్పి **సుదర్శన్ పట్నాయక్** (Sudarsan Pattnaik) ను 'జనగణన 2027' (Census 2027) కు బ్రాండ్ అంబాసిడర్గా నియమించింది.

- **సుదర్శన్ పట్నాయక్:** పద్మశ్రీ గ్రహీత (2014) మరియు గిన్నిస్ వరల్డ్ రికార్డ్ హోల్డర్. సామాజిక అంశాలపై అవగాహన కల్పించడంలో ఈయన సిద్ధహస్తుడు.
- **లక్ష్యం:** ఇసుక శిల్పాల ద్వారా దృశ్య రూపంలో ప్రజలకు జనగణన ప్రాముఖ్యతను వివరించడం మరియు పౌరుల భాగస్వామ్యాన్ని పెంచడం.

2. జనగణన 2027 ప్రత్యేకతలు (KEY FEATURES)

భారతదేశ చరిత్రలో ఇది మొట్టమొదటి **డిజిటల్ జనగణన (Digital Census)**.

- **డేటా సేకరణ:** సంప్రదాయ కాగితపు పద్ధతికి స్వస్తి పలికి, మొబైల్ యాప్లు మరియు ఆన్లైన్ పోర్టల్ల ద్వారా డేటాను సేకరిస్తారు.
- **స్వీయ గణన (Self-Enumeration):** పౌరులు తమ వివరాలను స్వయంగా ప్రభుత్వం కేటాయించిన పోర్టల్లో నమోదు చేసుకునే వెసులుబాటు మొదటిసారిగా కల్పించబడింది.

3. అమలు ప్రణాళిక (ROADMAP)

జనగణన ప్రక్రియ రెండు ప్రధాన దశల్లో జరుగుతుంది:

- **దశ 1 (ఏప్రిల్ - సెప్టెంబర్ 2026):** గృహాల జాబితా తయారీ (House Listing) మరియు గృహ గణన.
- **దశ 2 (ఫిబ్రవరి 2027):** జనాభా లెక్కింపు (Population Enumeration).

4. ప్రాముఖ్యత మరియు విధాన నిర్ణయాలు (SIGNIFICANCE FOR POLICY MAKING)

యూపీఎస్సీ మెయిన్స్ దృక్పథంలో జనగణన డేటా కింది అంశాలకు కీలకం:

- **వనరుల కేటాయింపు:** జనాభా నిష్పత్తిని బట్టి కేంద్ర, రాష్ట్ర నిధుల పంపిణీ జరుగుతుంది.
- **నియోజకవర్గాల పునర్విభజన (Delimitation):** భవిష్యత్తులో పార్లమెంటు మరియు అసెంబ్లీ నియోజకవర్గాల సరిహద్దులను నిర్ణయించడానికి ఈ డేటా ప్రాధాన్యత సంతరించుకుంది.
- **ప్రభుత్వ పథకాల రూపకల్పన:** ఎస్సీ, ఎస్టీ మరియు ఇతర వెనుకబడిన వర్గాల సామాజిక-ఆర్థిక స్థితిగతులను బట్టి సంక్షేమ పథకాలను రూపొందించవచ్చు.

5. పోటీ పరీక్షల విశ్లేషణ (UPSC PERSPECTIVE)

- **చట్టపరమైన నేపథ్యం:** భారతదేశంలో జనగణన 'సెన్సస్ యాక్ట్, 1948' ప్రకారం నిర్వహించబడుతుంది. ఇది కేంద్ర జాబితాలోని (Union List) అంశం.
- **నిర్వహణ సంస్థ:** రిజిస్ట్రార్ జనరల్ మరియు సెన్సస్ కమిషనర్ కార్యాలయం (కేంద్ర హోం మంత్రిత్వ శాఖ పరిధిలో ఉంటుంది).
- **వ్యాసం/మెయిన్స్ పాయింట్:** డిజిటల్ జనగణన వల్ల డేటా విశ్లేషణ వేగవంతం అవుతుంది మరియు 'డేటా గోప్యత' (Data Privacy) సవాళ్లను కూడా ప్రభుత్వం ఎదుర్కోవాలి ఉంటుంది.

ముఖ్యమైన పాయింట్లు (Quick Facts):

- **బ్రాండ్ అంబాసిడర్:** సుదర్శన్ పట్నాయక్.
- **ఎన్నవ జనగణన:** 16వది (డిజిటల్ రూపంలో మొదటిది).
- **నిర్వహించే శాఖ:** కేంద్ర హోం మంత్రిత్వ శాఖ.

రొంగాలి బిహు: అస్సామీ నూతన సంవత్సరం మరియు వసంత ఉత్సవం

1. నేపథ్యం (CONTEXT)

అస్సామీ నూతన సంవత్సరాన్ని మరియు వసంత రుతువు రాకను పురస్కరించుకుని ఏప్రిల్ 5, 2026న 'రొంగాలి బిహు' వేడుకలు ప్రారంభమయ్యాయి.

- **మరో పేరు:** దీనిని 'బోహాగ్ బిహు' (Bohag Bihu) అని కూడా పిలుస్తారు.
- **అర్థం:** 'రొంగాలి' అనే పదం 'రొంగ్' (సంతోషం) నుండి ఉద్భవించింది. ఇది సాగు పనుల ప్రారంభానికి, పునరుత్తేజానికి మరియు శ్రేయస్సుకు చిహ్నం.

2. బిహు రకాలు (TYPES OF BIHU)

అస్సాంలో వ్యవసాయ చక్రం ఆధారంగా మూడు రకాల బిహు పండుగలను జరుపుకుంటారు:

1. **రొంగాలి / బోహాగ్ బిహు (ఏప్రిల్):** విత్తనాలు నాటే సమయం (వసంత కాలం). ఇది అస్సామీ నూతన సంవత్సరం.
2. **కొంగాలి / కటి బిహు (అక్టోబర్):** పంటలు పెరిగే దశలో దీపాలు వెలిగించి జరుపుకుంటారు. ఇది కాస్త నిరాడంబరంగా ఉంటుంది.
3. **భోగాలి / మాఘ్ బిహు (జనవరి):** కోతానంతరం జరుపుకునే పండుగ (సంక్రాంతి వంటిది). ఇది విందులకు ప్రసిద్ధి.

3. సాంస్కృతిక మరియు వ్యవసాయ ప్రాముఖ్యత (SIGNIFICANCE)

- **వ్యవసాయ సంబంధం:** ఈ పండుగ వసంత రుతువు ప్రారంభాన్ని మరియు వరి పంట విత్తనాలు నాటే కాలాన్ని సూచిస్తుంది.
- **సాంప్రదాయ వస్త్రధారణ:** మహిళలు ముగా సిల్క్ లేదా కాటన్ తో చేసిన 'మెఖేలా చాదర్' (Mekhela Chador) ధరిస్తారు. పురుషులు ధోతీ మరియు కుర్తా ధరిస్తారు.
- **గమోచా (Gamocha):** బిహు వేడుకల్లో 'గమోచా' (సాంప్రదాయ తువ్వలు) మార్పిడి అనేది అత్యంత ముఖ్యమైన ఆచారం. ఇది గౌరవానికి మరియు అస్సామీ సంస్కృతికి చిహ్నం. 2022లో దీనికి GI ట్యాగ్ కూడా లభించింది.

4. కళారూపాలు (ARTISTIC EXPRESSIONS)

- **బిహు నృత్యం (Bihu Dance):** వేగవంతమైన చేతుల కదలికలు మరియు లయబద్ధమైన అడుగులతో చేసే ఈ జానపద నృత్యం ప్రపంచ ప్రసిద్ధి చెందింది.
- **వాయిద్య పరికరాలు:** ధోల్ (Dhol), పెపా (Pepa - ఎద్దు కొమ్ముతో చేసినది), గోగోనా (Gogona) మరియు తాల్ (Tal) వంటి వాయిద్యాలను ఉపయోగిస్తారు.
- **బిహు గీత:** ప్రకృతిని, ప్రేమను మరియు వ్యవసాయాన్ని వర్ణిస్తూ పాడే జానపద గీతాలు.

5. పోటీ పరీక్షల విశ్లేషణ (UPSC PERSPECTIVE)

- **సాంస్కృతిక వారసత్వం:** భారతదేశంలోని ఈశాన్య రాష్ట్రాల సంస్కృతిలో బిహుకు విశిష్ట స్థానం ఉంది. ఇది ప్రకృతి మరియు మానవ సంబంధానికి నిదర్శనం.
- **కళలు మరియు పండుగలు:** యూపీఎస్సీ ప్రిలిమ్స్ మరియు మెయిన్స్లో భారతదేశంలోని వివిధ ప్రాంతాల నూతన సంవత్సర పండుగలపై (ఉదా: ఉగాది, విషు, పుతాండు, నవరేహ్) ప్రశ్నలు అడిగే అవకాశం ఉంది. ఆ జాబితాలో రొంగాలి బిహు కీలకమైనది.

ముఖ్యమైన పాయింట్లు (Quick Facts):

- **రాష్ట్రం:** అస్సాం.

- **ప్రాధాన్యత:** అస్సామీ నూతన సంవత్సరం.
- **చిహ్నం:** గమోచా మరియు బిహు నృత్యం.
- **సమయం:** ఏప్రిల్ మధ్యలో (2026లో ఏప్రిల్ 5న ప్రారంభమైంది).

ఎన్నికల సంస్కరణలు: ECINET మరియు 'నో యువర్ కాండిడేట్' (KYC)

1. నేపథ్యం (CONTEXT)

2026 అసెంబ్లీ ఎన్నికల (అస్సాం, కేరళ, తమిళనాడు, పశ్చిమ బెంగాల్, పుదుచ్చేరి) నేపథ్యంలో, ఓటర్లు అభ్యర్థుల నేపథ్యాన్ని తెలుసుకోవడానికి ECINET ప్లాట్‌ఫామ్‌లోని KYC (Know Your Candidate) మాడ్యూల్‌ను ఉపయోగించుకోవాలని ఎన్నికల సంఘం సూచించింది.

2. KYC మాడ్యూల్ - ప్రధానాంశాలు (KEY FEATURES)

ఓటర్లకు అభ్యర్థుల గురించి కింది సమాచారాన్ని ఈ ప్లాట్‌ఫామ్ అందిస్తుంది:

- **నేర చరిత్ర (Criminal Antecedents):** అభ్యర్థిపై ఏవైనా పెండింగ్ కేసులు ఉన్నాయా లేదా గతంలో శిక్ష పడిందా అనే వివరాలు.
- **ఆర్థిక వెల్లడి (Financial Disclosures):** అభ్యర్థి మరియు వారి కుటుంబ సభ్యుల ఆస్తులు, అప్పుల వివరాలు.
- **విద్యార్హతలు:** అభ్యర్థి యొక్క అత్యున్నత విద్యా అర్హతకు సంబంధించిన ధృవీకరించబడిన సమాచారం.
- **ఫారమ్ 26 (Affidavit):** అభ్యర్థి దాఖలు చేసిన పూర్తి చట్టపరమైన అఫిడవిట్‌ను నేరుగా డౌన్‌లోడ్ చేసుకునే సదుపాయం.
- **సోషల్ మీడియా గుర్తింపు:** తప్పుడు సమాచారాన్ని నిరోధించడానికి అభ్యర్థుల ధృవీకరించబడిన (Verified) సోషల్ మీడియా ఖాతాల లింకులు.

3. ECINET: ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద ఎన్నికల సేవా వేదిక

ECINET అనేది 40కి పైగా అప్లికేషన్లు మరియు పోర్టల్‌లను ఏకీకృతం చేసే ఒక సమగ్ర డిజిటల్ ఇంటర్‌ఫేస్.

- **ఓటరు సేవలు:** ఓటరు నమోదు, ఓటరు జాబితాలో పేరు వెతకడం, ఫిర్యాదుల పరిష్కారం.
- **డిజిటల్ ఐడి (e-EPIC):** ఎలక్ట్రానిక్ ఓటరు గుర్తింపు కార్డును డౌన్‌లోడ్ చేసుకునే సదుపాయం.
- **cVIGIL అనుసంధానం:** ఎన్నికల ప్రవర్తనా నియమావళి (Model Code of Conduct) ఉల్లంఘనలపై నిజసమయంలో (Real-time) ఫిర్యాదు చేయడం.
- **సక్షమ్ (Saksham):** దివ్యాంగులకు (PwD) ఎన్నికల సేవలను సులభతరం చేసే సాధనం.

4. ప్రాముఖ్యత మరియు ప్రజాస్వామ్య విలువలు (SIGNIFICANCE)

యూపీఎస్సీ మెయిన్స్ దృక్పథంలో ఈ సంస్కరణల ప్రాధాన్యత:

- **పారదర్శకత (Transparency):** అభ్యర్థుల పూర్తి సమాచారం ఓటరుకు అందుబాటులో ఉండటం వల్ల జవాబుదారీతనం పెరుగుతుంది.
- **రాజకీయాల నేరమయం (Criminalization of Politics):** అభ్యర్థుల నేర చరిత్రను బహిర్గతం చేయడం ద్వారా, ఓటర్లు సరైన నిర్ణయం తీసుకునే అవకాశం ఉంటుంది. ఇది రాజకీయాల నేరమయాన్ని తగ్గించడానికి తోడ్పడుతుంది.
- **సమాచార హక్కు:** అభ్యర్థుల గురించి తెలుసుకునే హక్కు ఓటరుకు ఉందని సుప్రీంకోర్టు గతంలో ఇచ్చిన తీర్పులకు (ఉదా: ADR vs Union of India) అనుగుణంగా ఈ చర్యలు ఉన్నాయి.

5. పోటీ పరీక్షల విశ్లేషణ (UPSC PERSPECTIVE)

- **రాజ్యాంగబద్ధమైన సంస్థ:** భారత ఎన్నికల సంఘం (ఆర్టికల్ 324).
- **ఎన్నికల సంస్కరణలు:** డిజిటలైజేషన్ ద్వారా ఎన్నికల నిర్వహణలో సమర్థతను పెంచడం (e-Governance in Elections).
- **ఓటరు సాధికారత:** ఓటర్లు 'సమాచారంతో కూడిన ఎంపిక' (Informed Choice) చేసుకునేలా చేయడం ప్రజాస్వామ్య బలోపేతానికి కీలకం.

ముఖ్యమైన పాయింట్లు (Quick Facts):

- **వేదిక:** ECINet (Unified Digital Interface).
- **ఫీచర్:** KYC (Know Your Candidate).
- **ముఖ్య పత్రం:** ఫారమ్ 26 (Affidavit).
- **లక్ష్యం:** పారదర్శకత మరియు రాజకీయాల నేరమయానికి అడ్డుకట్ట.

మైక్రోసాఫ్ట్ స్కిల్ సెంటర్: డిజిటల్ నైపుణ్యాభివృద్ధిలో కొత్త అధ్యాయం

1. నేపథ్యం (CONTEXT)

చండీగడ్ యూనివర్సిటీలో అత్యాధునిక 'స్కిల్ సెంటర్' ఏర్పాటుకు మైక్రోసాఫ్ట్ సహకారం అందించింది. దీని ప్రధాన లక్ష్యం విద్యార్థులలో డిజిటల్ నైపుణ్యాలను పెంపొందించి, వారిని ప్రపంచ స్థాయి ఉపాధికి సిద్ధం చేయడం.

- **ముఖ్య ఉద్దేశ్యం:** ఆర్టిఫిషియల్ ఇంటెలిజెన్స్ (AI), క్లౌడ్ కంప్యూటింగ్ వంటి అధిక డిమాండ్ ఉన్న రంగాలలో అంతర్జాతీయ సర్టిఫికేషన్లు అందించడం.
- **లక్షిత వర్గం:** తొలుత ఇంజనీరింగ్ విద్యార్థులకు ప్రాధాన్యత ఇచ్చి, క్రమంగా అన్ని విభాగాలకు విస్తరించడం.

2. పాఠ్యప్రణాళిక మరియు వనరులు (CURRICULUM & RESOURCES)

ఈ కేంద్రం ద్వారా విద్యార్థులకు లభించే ప్రయోజనాలు:

- **AI for All:** కేవలం బి.ఐ.ఐ. విద్యార్థులకే కాకుండా, యూనివర్సిటీలోని అన్ని ప్రోగ్రామ్ల విద్యార్థులకు AI కోర్సులను అందుబాటులోకి తేవడం.
- **గ్లోబల్ కంటెంట్:** విద్యార్థులకు 4,400 కంటే ఎక్కువ మాడ్యూల్స్ కలిగిన మైక్రోసాఫ్ట్ అధికారిక కంటెంట్కు ప్రాప్యత (Access) లభిస్తుంది.
- **కీలక సర్టిఫికేషన్లు:** * అజూర్ ఫండమెంటల్స్ (Azure Fundamentals)
 - పవర్ బిఐ డేటా అనలిస్ట్ (Power BI Data Analyst)
 - గిట్ హబ్ ఫౌండేషన్ (GitHub Foundation)
 - అజూర్ AI ఫండమెంటల్స్.
- **వర్చువల్ ల్యాబ్స్:** మైక్రోసాఫ్ట్ అజూర్ (Microsoft Azure) ఆధారిత వర్చువల్ ల్యాబ్స్ ద్వారా విద్యార్థులు నేరుగా ప్రాక్టికల్ శిక్షణ పొందవచ్చు.

3. కెరీర్ మరియు పరిశ్రమ సంసిద్ధత (CAREER IMPACT)

- **పరిశ్రమ అవసరాలకు అనుగుణంగా:** గ్రాడ్యుయేషన్ పూర్తయ్యే సమయానికే విద్యార్థులను 'ఇండస్ట్రీ రెడీ' (Industry Ready) గా మార్చడం.
- **ఆన్లైన్ డిగ్రీలకు మద్దతు:** ఎంసీఏ (MCA) ఆన్లైన్ డిగ్రీ కోర్సులకు కూడా మైక్రోసాఫ్ట్ సాంకేతిక మద్దతు అందిస్తుంది.
- **ఉన్నత స్థాయి ఉపాధి:** అంతర్జాతీయ గుర్తింపు పొందిన సర్టిఫికేషన్ల వల్ల విద్యార్థులు టాప్-టైర్ టెక్ కంపెనీలలో (Top-tier tech firms) ఉన్నత ప్యాకేజీలతో ఉద్యోగాలు పొందే అవకాశం ఉంటుంది.

4. పోటీ పరీక్షల విశ్లేషణ (UPSC PERSPECTIVE)

యూపీఎస్సీ మెయిన్స్ మరియు ఇతర పోటీ పరీక్షల్లో 'నైపుణ్య భారత్' (Skill India) లేదా 'డిజిటల్ ఇండియా' గురించి రాసేటప్పుడు ఈ అంశాలను కోట్ చేయవచ్చు:

- **పరిశ్రమ-అకాడెమియా సహకారం (Industry-Academia Collaboration):** విద్యా సంస్థలు మరియు కార్పొరేట్ కంపెనీలు కలిసి పనిచేయడం వల్ల విద్యా రంగంలో ఉన్న 'నైపుణ్య అంతరం' (Skill Gap) తగ్గుతుంది.
- **నాలెడ్జ్ హబ్:** ప్రాంతీయ స్థాయిలో నైపుణ్యం కలిగిన నిపుణులను తయారు చేయడం ద్వారా ఆ ప్రాంతాన్ని 'డిజిటల్ ఎకానమీ హబ్'గా మార్చవచ్చు.
- **e-Governance & Education:** విద్యలో సాంకేతికతను (EdTech) ఉపయోగించడం ద్వారా నాణ్యమైన విద్యను అందరికీ చేరవేయవచ్చు.

ముఖ్యమైన పాయింట్లు (Quick Facts):

- **భాగస్వామ్యం:** మైక్రోసాఫ్ట్ మరియు చండీగఢ్ యూనివర్సిటీ.
- **రంగం:** AI, క్లౌడ్ కంప్యూటింగ్, డేటా అనలిటిక్స్.
- **లక్ష్యం:** ఉపాధి రేటును (Employability) పెంచడం.

